

למעשה

מעשה למעשה

כיבד הורים וזכה בכפלים

מעשה נפלא שסיפר לי בחור חשוב שאביו לא עלינו חלה קשות, ועקב כך מצב רוחו ירוד, וצריך לשמח אותו.

ויום אחד ירד לאביו המצב רוח, ואותו הבחור שהוא בחור חשוב שיושב והוגה בתורה לילה כיום יאיר כחשכה כאורה, ואיננו עובד בשום עבודה, כך שכסף אין בידו, אלא רק כמה פרוטות שהוא קיבל מישיבת בין הזמנים וכדומה.

הוא הלך ובמסירות נפש לפי דרגתו הוא קנה לאביו כדי לשמחו עוגות ושאר מטעמים, והכל כדי לשמחו. וכן קנה לו שני דגים כדי לשמחו.

והאב כמובן שמח וטוב לב. וכך שעה ארוכה הוא ישב ושימח את אביו.

אך הבן שהוציא על אביו כ-100 ₪ וסכום כזה זה חצי משכרות של ישיבת בין הזמנים ולבחור בתחילה היה קשה להוציא סכום כזה, מ"מ אמר שממצות כיבוד הורים לא מפסידים.

ומלבד השכר שהוא ינחל לעוה"ב

עוד באותו שבוע הוא ראה את פירותיה בעוה"ז שהוא הלך לבקר איזה יהודי מבוגר כדי לדרוש בשלומו.

ולפתע היהודי שנדיר שהוא יתן לו משהו, הוא מוציא לו 200 ₪ ואומר לו שיהיה לך לבריאות, האו ראה בחוש איך שאין אדם שומע לי ומפסיד הוא שימח את אביו ולא רק שהוא לא הפסיד אלא גם הכסף חזר לו.

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

הפטרת פרשת זכור

'ויחמול שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן והבקר'

הלקח מעונשו של שאול המלך

כתב הרב גרשון אדלשטיין (מגד גרש ירחים תרומה תשפא) אמרו חז"ל (יומא כב, ב) "שאול באחת ועלתה לו, דוד בשתיים ולא עלתה לו", כלומר, שאול המלך שנכשל בחטא אחד הפסיד את המלוכה, ואילו דוד המלך, למרות שנכשל בשני חטאים, לא הפסיד את המלוכה.

וחטאו של שאול היה במחית עמלק, שנצטוו להרוג את כולם, והשאיר חלק מהם בחיים כמבואר בפסוקים (שמואל א, טו) שחמל על הצאן והבקר ועל אגג, והנה לא היה זה איסור בידים, וגם טעות היתה בידו ולא מזיד היה, ובתחילה היה בטוח שעשה כדיון, וחשב שאם יעלם לקרבן וישחטם יקויים בזה מחית עמלק באופן טוב יותר, ואכן תחילה לא הרגיש בחטאו.

וכשפגש שוב בשמואל הנביא אמר לו הקימותי את דבר השם, אבל שמואל הסביר לו את טעותו עד שהודה ואמר חטאתי. ומחמת החטא הזה הפסיד את המלוכה כמו שכתוב יען מאסת את דבר השם וימאסך ממלך וגו' קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך.

ובאמת יש להבין מה החילוק, מדוע דוד נמשכה מלכותו לדורי דורות, ואילו שאול הפסיד בחטאו את המלוכה?

ובפרט שהרי כמו שנתבאר, חטאו של שאול היה בדקות, ובטעות היה, שחשב שעשה כדיון, וגם עשה תשובה והודה ואמר חטאתי, אף על פי כן הפסיד את המלוכה, ואילו דוד המלך נכשל בשני חטאים, ובכל זאת לא הפסיד את המלוכה, וא"כ מדוע שאול הפסיד את המלוכה מחמת חטא אחד, ודוד אפילו בשני חטאים לא הפסיד את המלוכה?

וכתב לבאר בספר העיקרים (מאמר רביעי פרק כ"ו) שדוד לא חטא במצוות פרטיות שנצטווה בה אחר שהיה מלך או במצוה פרטית שנצטווה בה בתורה מצד שהוא מלך, אלא במצוה כללית שנצטווה בה כל איש ישראל, ולכן ראוי שיהיה עונשו על כך שווה לעונש כל ישראל, אבל שאול חטא במצוה פרטית המצווה אליו מפי שמואל אחר שהיה מלך, או מצד שהיה מלך, שאמר לו שמואל: שבעת ימים תוחיל עד בואי אליך ואמר גם כן 'לך והכיתה את עמלק ולא תחמול עליו וגו' ובעבור זה נענש בהסרת המלכות מזרעו, עכ"ד.

המשך בעמוד הבא

ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

אתה ושלך - שלו

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידננו לבו תקחו את תרומתי (כ"ה, ב')

כתב הרב מקדש הלוי ידועה השאלה: מדוע נכתב בפסוק לשון ויקחו לי תרומה, ולא כפי שהיה מתבקש: זיתנו לי תרומה?

והנה, התשובה האחת, הידועה יותר, הינה כי הנתינה לקב"ה - אינה אלא לקיחה, וכפי שיכולים אנו ללמוד מדברי הגמרא במסכת כתובות (דף י', ע"ב) שם נאמר כי "מזבח מזיח ומזין, מחבב מכפר", ופרש"י: "מזין - בזכות הקרבנות העולם נזון, שהקרבנות באין מן המזון וגורמין לו ברכה", והרי לנו כי הקרבנות שכביכול אנו נותנים לקב"ה - אינם אלא לקיחה, שהרי בזכותם מתברך מזוננו ונמצאנו נשכרים.

עוד נראה לומר תשובה נוספת, שהרי למעשה, כל העולם כולו - של הקב"ה הוא, ולאדם לא ניתנה אלא רשות להשתמש בו למטרות ראויות ונכונות. מעתה נמצא, שהאדם המרים את תרומתו למלאכת המשכן או לכל מטרה אחרת - אינו נוטל משלו, אלא לוקח משל הקב"ה בכדי ליתן לו!

ואמנם, על נקודה זו כבר עמד דוד המלך כשאמר לפני הקב"ה לאחר שקיבץ כסף וזהב לבנין בית המקדש (דברי הימים א' כ"ט, י"ד): "וכי מי אני ומי עמי כי נעצר כח להתנדב כזאת, כי ממך הכל ומידך נתנו לך", כלומר: דוד המלך הכיר בכך שאין הנתינה למלאכת המקדש - נחשבת לנתינה שנותן האדם משלו, אלא לנתינה שנותן משל הקב"ה, והיינו מידך - נתנו לך.

ובזה יבואר גם הלשון שנאמרה בסוף הפסוק בפרשתנו: "מאת כל איש אשר ידבנו ליבו תקחו את תרומתי". שכן לכאורה יש להתפלא, מה פשר הלשון: 'תקחו את תרומתי'? הרי צריך היה להיות כתוב: 'מאת כל איש וכו' תקחו את תרומתו'!

אכן על פי האמור - מבואר היטב. שהרי נמצא, שהתרומה - אינה תרומתנו שלנו, תרומתם של ישראל, אלא תרומתו של הקב"ה ומשלו! מעתה, מצוה אותנו ה' יתברך רק לקחת ממנו את התרומה וכביכול להעביר אותה למלאכת המשכן, אולם בסופו של דבר התרומה אינה תרומתנו שלנו - אלא תרומתו שלו!

וביאר הדברים ששאל המלך נכשל בדבר שאינו חטא פרטי אלא הוא מתפקידי המלוכה, כי מצות מחיית עמלק מוטלת על המלך, כמבואר בגמרא (סנהדרין כ, ב) שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה, היינו שצריכים תחילה להעמיד מלך ורק אחר כך להכרית זרעו של עמלק, ושאל שהיה המלך הראשון בישראל, נתחייב במחיית עמלק מצד תפקיד המלוכה, וכיון שלא קיים בשלמות את מה שהמלוכה מחייבת, זו סיבה לקחת ממנו את המלוכה, אבל דוד נכשל בדברים פרטיים שאינם שייכים לתפקיד המלוכה, ולכן לא לקחו ממנו את המלוכה.

ובשל כך הועיל לדוד מה שאמר 'חטאתי' ולא הפסיד את המלוכה, לפי שנכשל בדבר שלא היה מתפקידי המלוכה, אבל שאל שנכשל בתפקיד המלוכה, ממילא היה בדין שיפסיד את המלוכה, ולא הועיל לו מה שאמר חטאתי וחזר בתשובה.

ויש ללמוד מכאן גודל החיוב לכל אחד למלא את תפקידו בשלמות ולקיים חובתו בעולמו, ואם נותנים לאדם כוחות מן השמים, צריך שישתמש בכל הכוחות האלו להרבות כבוד שמים, שלצורך כך ניתנו לו הכוחות, וכמ"ש בסוף אבות 'כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו', ואם אינו משתמש בכוחות שקיבל להרבות כבוד שמים, אזי מן השמים נוטלים ממנו את הכוחות, מפני שאין לו זכות לכוחות הללו, ולמה לו כוחות אם אינו משתמש בהם לצורך מה שניתנו לו.

וכמו שהזכיר רבינו יונה בדבריו בשער הראשון (אות י') "והנה הבורא נפח באפי נשמת חיים חכמת לב וטובת שכל להכירו וליראה מלפניו ולמשול בגוף וכל תולדותיו וכו' ואחרי אשר בעבור זאת נבראתי ויהי בי היפך מזה למה לי חיים".

וכן כתב רבינו יונה באבות על המשנה (ג, י) שינה של שחרית וכו' מוציאין את האדם מן העולם; כי על מה נברא אדם, אך לעסוק בתורה, והיא אורך ימים ושנות חיים, ואם לוקח הוא דברים כאלה, למה לו חיים, וראוי לטרדו מן העולם, כי הבל הוא והבל ימיו, ואחר שחיה כמה שנים ונתעסק בעסקו ולא הועיל, הואיל שביטל התורה, על מה יוסיפו לו ימים? משל למלך שנתן מאה כסף לעבדו, והשליכם לים, וחזר וביקש ממנו אחרים, והלא ראוי שלא יתן לו יותר וכו'. עכ"ד.

אדם שאינו ממלא את תפקידו, ואינו מנצל כל כוחותיו לקיים חובתו בעולמו, מן הדין ראוי לקחת ממנו את הכוחות, אלא שיש גם מידת הרחמים, ואפשר לחזור בתשובה. ויפה שעה אחת קודם.

(משיחות רבינו שליט"א)

השאיפה לשלמות בתורה

ועשו ארון עצי שפים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו (כ"ה, י')

כתב הרב מקדש הלוי הנה במרבית כלי המשכן מצינו שהיו המידות שלמות, והיינו שלא היו במידותיהן אמות חצויות - אלא אמות מדוייקות. גם באותם כלים בהם מצינו אמות חצויות - ניתן למצוא גם אמות שלמות. הכלי היחיד מכלי המשכן שבו מצינו שכל אמותיו היו אמות חצויות - הינו הארון, בו מפורש בפסוק דגן כי כל מידותיו מבוססות על אמות חצויות, וצריך לבאר טעמו של דבר.

והנה, בבעל הטורים כתב בפסוק זה, כי התורה קבעה את כל מידותיו של הארון חצויות - בכדי ללמדנו כי "כל מי שלומד תורה צריך לשבר ולהשפיל עצמו". והיינו, שכשם שמידותיו של הארון היו חצויות כולן - כך צריך לומד התורה לשבר את כל מידותיו, ולהתנהג בעונה ובשפלות.

אכן נראה לבאר באופן נוסף ולומר, כי מידותיו של הארון נועדו ללמדנו כי גם כאשר האדם למד הרבה תורה, וגם כאשר הוא מקיים את כל המצוות עד היכן שידו משגת - אסור לו אף פעם לחוש כי כבר השיג את השלמות... עליו לדעת כי לא הגיע אלא לאמצע, וכי כל השגותיו - חלקיות ולוקות בחסר!

הדברים אמורים כמובן באשר לחכמת התורה - בה צריך האדם לדעת כי לעולם אינו יכול להשיג את השלמות המירבית, באשר "ארוכה מארץ מדה ורחבה מזני ים", ולפיכך עליו לעמול כל חייו בכל כוחותיו בכדי להתקרב אל השלמות ככל שניתן, ולהשיג כפי יכולתו מהתורה הקדושה.

והדברים אמורים גם במצוות ובכלל עבודת ה', שכן אסור לו לאדם לחשוב שכבר עשה די ומילא את חובתו בעולמו - גם אם הרבה עד מאוד בעשיית מעשים טובים כפי יכולתו. צריך הוא תמיד לדעת כי רחוק הינו מן השלמות, וכי עדיין לא הגיע אלא לחצי הדרך... כשם שבגשמיות טבע האדם הוא שמי שיש לו מנה רוצה מאתיים - כך צריכה להיות התחושה בכל הנוגע לרוחניות... אדם צריך תמיד לשאוף את השלמות, ולעשות כל שביכולתו בכדי להתקרב אליה ככל שניתן!

דא עקא, שלעיתים קרובות אנו מוצאים, שדווקא ברוחניות - רבים הם המוכנים להתפשר ולוותר על השלמות, בעוד בגשמיות לא היו מסכימים לכך לעולם...

כך למשל, אילו יבוא הזוג ויתקין זכוכית בחלונו של פלוני, כאשר לאחר מעשה יתברר כי חסר בזכוכית מילימטר אחד, עובדה הגורמת לכך שהאטימה אינה מוחלטת - לא ימצא מי שיסכים להתפשר ולוותר על המילימטר החסר... כל אחד יסביר, כי יש צורך לאטום באופן מושלם את החלון, שאם לא כן - אין לו כל ערך! ואם יטען הזוג כי אחרי הכל אין מדובר אלא על מילימטר אחד בלבד, ואין צורך לעשות מכך עסק גדול מדי - אזי ברור שלשוטה יחשב, ואיש לא יזמין אותו שוב לעשות מלאכתו...

ובכן, הוא הדין והוא הדבר בענייננו... גם ברוחניות, אין להתפשר אפילו על קורטוב של התעלות, אפילו על קוצו של יו"ד בדקדוק המצוות! כל אחד צריך לשאוף ולהתאמץ בכל כוחותיו להשיג את השלמות, מתוך הבנה והכרה כי ההבדל בין השלמות לבין העדרה - הינו כמרחק שמים מארץ!

אם נעשה כן, אם נבין ונפנים את הלקח החשוב שהתורה מלמדת אותנו במידותיו של הארון - אין ספק בכך שיעלה בידנו למלא את תפקידנו בעולם בשלמות, ואנו נזכה לכל טוב בזה ובבא!

הרב חיים בן חמו שליט"א

(כה-ב) "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי".

מובא במדר"ר שמוות (לג-א) "הה"ד" כי לקח טוב נתתי לכם תורתנו אל תעזבו" אמר הקב"ה לישראל, מכרתי לכם תורתנו כביכול נמכרתי עמה, משל למלך שהייתה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו אל ארצו וליטול את אשתו, אמר לו המלך בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול לומר לך אל תטלה איני יכול, אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי, שאדור אצלכם, כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר "ועשו לי מקדש...", עכ"ל.

מדרש זה מתאר את הקשר האמיץ שיש בין הקב"ה לבין עם ישראל, כאשר הגורם המקשר היא התורה, המלך במשל הוא הקב"ה, שאינו יכול להיפרד מבתו שהיא התורה, ולכן הוא מבקש שנבנה לו קיטון אחד שהוא המשכן שבו יקבע את משכנו, אבל כל זה כמובן שהתורה שהיא בתו בתוכנו, ולכן נאמר ושכנתי בתוכם ולא בתוכו בתוך כל אחד ואחד ע"י התורה.

ויש להבין במדרש זה, לכאורה אין המשל דומה לנמשל, שבמשל בת המלך כאשר התחנתה היא הולכת לבית בעלה כי כך הוא טבעו של עולם, ולכן המלך מבקש שיעשו לו קיטון שכל אימת שיתגעגע יוכל לבוא ולבקרה, משא"כ בנמשל הרי אפשר שהקב"ה יתן לנו את התורה מבלי לפרוש ממנה, שכן זה דומה למלמד את חברו דבר חוכמה, שהחוכמה נשארת גם אצלו, ועוד יש להבין אם לא נעשה משכן, וכי לא יכול הקב"ה להדבק בתורתו, הלא מלא כל הארץ כבודו, ומה זה מוסיף עשיית קיטון אחד? ואם כבר מכינים מקום למלך למה לא להכין ארמון פאר?

אלא חז"ל במסכת שבת (פח:): מתארים את הדין ודברים כביכול שהיה למשה עם מלאכי השרת, כאשר עלה לשמים לקבל את התורה, אמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, ריבונו של עולם, מה לילוד אשה בנינו? אמר להם, לקבל תורה בא, אמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך על השמים", (תהלים ח) אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, החזר להם תשובה!.. ומה השיב להם משה? אמר לפניו, ריבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה "אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", אמר להם, למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה - לא יהיה לך אלוהים אחרים, בין הגויים אתם שרויים שעובדים עבודה זרה? ... שוב מה כתיב בה - כבד את אביך ואת אמך, אב ואם יש לכם? שוב מה כתיב בה לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, קנאה יש בניכם, יצר הרע יש בניכם? מיד הודו לו לקדוש ברוך הוא, שנאמר: "ה' אדנינו מה אדיר שמך וגו' (תהלים ח. ב). ואילו "תנה הודך על השמים" - לא כתיב.

הקשה הרב אברמסקי וכי המלאכים לא ידעו שאין להם אב ואם, ואין להם יצר וכו', מה הייתה ההו"א שלהם, ובמה נצחם משה? אלא כל רצונם היה לקבל את החלק העיוני והרעיוני של התורה, ומשה נצחם על פי היסוד שאמר ר"ח מברסקי, שהאפשרות היחידה להגיע לחוכמת התורה היא רק למי שמקיים בפועל את המצוות, ומי שאינו מקיים כי הוא לא מצווה, לא יוכל להגיע להבנת התורה גם אם הוא מלאך, כמו שאמרו חז"ל חוכמה בגויים תאמין, אבל תורה בגויים אל תאמין, כי הקב"ה והתורה וישראל חד הוא, וכאשר היהודי מקיים את התורה כמצווה ועושה ע"כ הוא הופך להיות מחובר לקב"ה באמצעות התורה, ועל פי זה הסביר את הפסוק בתהלים (קיא-י) "שכל טוב לכל עושיהם" ובילקוט דרשו לזומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם" שרק ע"י העשייה מקבלים את השכל הטוב להבנת התורה, וזהו סוד מה שאמרו עם ישראל במעמד הר סיני שגרים להתפעלות ולהכתרתם בשני כתרם, "נעשה ונשמע" שרק מכוח הנעשה זוכים להבנת התורה שהיא הנשמע, ותשובה זו סיפקה את המלאכים, שעם כל מעמדם לא יוכלו להגיע להבנת התורה, כי אינם שייכים לקיומה, והודו לקב"ה לתת אותה לישראל.

במעמד הר סיני אמר הקב"ה לעם ישראל "והייתם לי עם סגולה מכל העמים" מה שהופך אותנו לעם סגולה הוא החיבור אל התורה בלבד, לא השפה ולא הארץ ולא כל דבר אחר, כדברי רבינו סעדיה גאון שאמר: "אין אומתנו אומה - אלא בתורתה"! וזה מה שהחזיק את העם היהודי, וזה מה שימשיך להחזיק אותנו! ובלי שושלת התורה תוך שלוש או ארבע דורות אין עם ישראל.

אנו יכולים להיווכח בכך שרק התורה היא המאחדת בין חלקי העם, והראייה שבין גדולי מאורי ישראל לדורותינו אנו יכולים למצוא שהמשותף לא היה המוצא, כגון: דוד המלך, שהוא מיוחס לרות המזאבית, ומצאצאיו של לוש ולא של אברהם, וממנו עתיד לצאת מלך המשיח שיגאל את העולם, כ"כ גדול התנאים רבי עקיבא מבני בניו של סיסרא, רבי מאיר בעל הנס מב"ב של נירון קיסר, שמעיה ואבטליון, ואונקלוס, ועוד רבים וטובים שהמוצא שלהם היה מעם אחר, וזכו להתעלות ולהיות מגדולי ישראל רק בהיותם מקיימים את התורה.

על התורה אומר הנביא (ירמיה לג-כה) בשם ה' "כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי" ובריתי הכוונה על התורה, שבלעדיה אין קיום לעולם, והקב"ה איסתכל באורייתא וברא עלמא, וכאשר הקב"ה נתן לנו את התורה הוא נתנה לנו עם כל הכוח הגלום בתוכה, ולכן הצדיקים שבכל הדורות מכוח התורה יכלו לפעול ולשנות את הטבע, בבחינת צדיק גזו והקב"ה מקיים, כך שהתורה היא לא כמו כל חוכמה, שאפשר להעבירה מהאחד לשני והיא נשארת אצל הראשון, אלא מסירתה לעם ישראל היא עם כל הסמכויות כך שהמשל כן דומה לנמשל, והקיטון שהתבקשו עם ישראל לבנות כותב הרמב"ן שמטרת המשכן הוא להמשיך את מעמד הר סיני שלא יהיה מעמד חד פעמי אלא מעמד מתמשך.

בימים אלו שאנו מצווים לזכור את מה שעשה לנו עמלק ככל שנתחזק בלימוד התורה כך נזכה למחייטו של עמלק, ונזכה לבניין בית המקדש במהרה אמן.